

CİLT 4 ◀

2019
2020
YILI

KAZI **ÇALIŞMALARI**

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

2019-2020 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

CİLT 4

ANKARA 2022

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3714/4
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 192/4

Editör

Dr. Adil ÖZME

e-ISBN: 978-975-17-5051-8 (Takım)
978-975-17-5058-7 (4.Cilt)

Grafik Tasarım

Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafi

Abdulkadir ÖZDEMİR

Aşağı Kaleköy Barajı Projesi / Murat Höyük 2019 Yılı Kurtarma Kazısı

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir.
yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

İÇİNDEKİLER

Ömer ÖZYİĞİT 2019 YILI PHOKAIA KAZI ÇALIŞMALARI.....	7
Mevlüt ÜYÜMEZ, Özdemir KOÇAK, Mustafa BİLGİN, İsmail BAYTAK BOLVADİN ÜÇHÖYÜK 2020 YILI KAZILARI.....	17
Özlem TÜTÜNCÜLER BİRCAN, Yılmaz AKKAN, Abdülbari YILDIZ ÇAKIRBEYLİ KÜÇÜKTEPE HÖYÜK 2019 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	33
Roland R. R. SMITH APHRODISIAS 2019 ve 2020.....	47
Rafet ÇAVUŞOĞLU, Hanifi BİBER, Hakan YILMAZ, Sinan KILIÇ, İsmail COŞKUN, Mehmet Fuat LEVENDOĞLU, Orhan VAROL, Cem HAYDAROĞLU, Erdal POLAT VAN ÇAVUŞTEPE KALESİ VE URARTU NEKROPOLÜ 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	67
Recai KARAHAN, Mehmet KULAZ AHLAT SELÇUKLU MEYDAN MEZARLIĞI KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	81
Remzi YAĞCI, Deniz KAPLAN, H. Arda BÜLBÜL SOLİ POMPEİOPOLİS KAZILARI 2018-2019-2020.....	93
Rüstem ASLAN 2019 VE 2020 YILI TROYA KAZISI SONUÇLARI.....	103
Sabine LADSTÄTTER, Martin STESKAL, Filiz ÖZTÜRK EPHESOS 2018-2019.....	113
Sachihiro OMURA KAMAN-KALEHÖYÜK 2018-2019 KAZI ÇALIŞMALARI.....	139

Scott BRANTING, Sevil BALTALI TIRPAN, Joseph W. LEHNER, Dominique LANGIS-BARSETTI, Tuna KALAYCI, Nilüfer BATURAYOĞLU YÖNEY, Sarah R. GRAFF, Amanda GROFF, Soran AV- CİL, Lucas PROCTOR, Jessica ROBKIN, Paige PAULSEN KERKENES 2019.....	155
Selçuk SEÇKİN YALOVA ALTINOVA/ÇOBANKALE KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	167
Sema DOĞAN, Ebru F. FINDIK, Vera BULGURLU AZİZ NİKOLAOS KİLİSESİ KAZILARI 2019-2020 YILLARI ÇALIŞMALARI.....	177
Serdar AYBEK, Burak ARSLAN, Yılmaz BALIM, Umut CANSEVEN, Vedat ONAR, Emine AKKUŞ-KOÇAK, Ezgi DUMAN METROPOLİS ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALARI, 2019/2020.....	199
Sevinç GÜNEL, Tolga Kaan KIYAK ÇİNE-TEPECİK 2019-2020 YILI KAZILARI.....	221
Sinan MİMAROĞLU, Mustafa BÜYÜKKOLANCI, Fırat BARANAYDIN, Elif KARABACAK, Emine TOK, Barış GÜR, Mehmet GÖRGÜLÜ, Fatih TEPGEÇ AYASULUK TEPEŞİ VE ST. JEAN ANITI KAZISI 2019 VE 2020 YILI KAZI, RESTORASYON VE KONSERVASYON ÇALIŞMALARI.....	239
Sedef ÇOKAY KEPÇE, Aşkın ÖZDİZBAY, Aytaç DÖNMEZ PERGE KAZISI 2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	251
Şahin YILDIRIM SATALA 2019 VE 2020 YILLARI KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI.....	265
Şahin YILDIRIM TİOS/TİEİON ANTİK KENTİ 2019 VE 2020 YILLARI KAZI ÇALIŞMALARI.....	283
Şengül AYDINGÜN, Haldun AYDINGÜN, Blazej STANİSLAWSKI, Ülku KARA, Ayberk ENEZ, Alkiviadis GİNALİS, Hakan KAYA KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI (BATHONEA) KAZILARI 2019-2020 YILLARI ÇALIŞMALARI.....	299

Şevket DÖNMEZ, Ashlhan YURTSEVER BEYAZIT, Hüseyin AKILLI, Mona SABA, Burçin ADISÖNMEZ, İmran FİDAN OLUZ HÖYÜK KAZISI ONÜÇÜNCÜ (2019) VE ONDÖRDÜNCÜ DÖNEM (2020) ÇALIŞMALARI: DEĞERLENDİRMELER VE SONUÇLAR.....	309
Taner KORKUT, Çilem UYGUN, Bilsen ÖZDEMİR, Ozan USANMAZ TLOS 2019-2020 KAZI ETKİNLİKLERİ.....	335
Ümit AYDINOĞLU DIOCAESAREA/UZUNCABURÇ 2019-2020: ANTİK KENT YAYILIM ALANI ARAŞTIRMALARI VE KAZI ÇALIŞMALARI.....	355
Vasf ŞAHOĞLU, Ümit ÇAYIR, Ümit GÜNDOĞAN, Mustafa İNCİRLİLİ, İrfan TUĞCU, Ramazan GÜLER ÇEŞME – BAĞLARARASI 2019 YILI KAZILARI.....	367
Vasf ŞAHOĞLU, İrfan TUĞCU, Ümit GÜNDOĞAN, Mustafa İNCİRLİLİ, Yeşim ALKAN LİMAN TEPE 2020 YILI KARA VE SU ALTI ÇALIŞMALARI.....	385
David SCHLOEN, Virginia R. HERRMANN, Murat DİRİCAN, Kathryn R. MORGAN, Sebastiano SOLDİ, Tuna KALAYCI ZİNCİRLİ HÖYÜK KAZILARI 2019-2020.....	403
B. Yelda OLCAY UÇKAN, Gökçen Kurtuluş ÖZTAŞKIN, Muradiye ÖZTAŞKIN, Seçkin EVCİM OLYMPUS KAZISI 2019 VE 2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	415
Yusuf ALBAYRAK SOĞMATAR ANTİK KENTİ 2020 YILI KAZI ve TEMİZLİK ÇALIŞMALARI.....	435
Yusuf SEZGİN, Mesut EROĞLU, Baykal BAŞDEMİR, Ayşe ÇELEBİ, Furkan ZİH, Burkay KIZILBUĞA AİGAİ 2019-2020 YILLARI ÇALIŞMALARI.....	443
S. Yücel ŞENYURT, Atakan AKÇAY, Umut ZOROĞLU, Leyla YORULMAZ, A. Emirhan BULUT KURUL KALESİ 2019-2020 YILLARI KAZI ÇALIŞMALARI.....	461

S. Yücel ŞENYURT, Atakan AKÇAY, İlkay AKLAN, Seda KARA, H. Umut KIVRAK, Semih Y. ÇİZİKÇİ OVAÖREN 2019 – 2020 YILI KAZILARI.....	475
Zafer DERİN, Mehmet Akif ERDEM, Özgen ÇELİK, Şahin MENTEŞE, Merve MAMİKOĞLU İZMİR - YEŞİLOVA HÖYÜĞÜ 2019 - 2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	487
Zeliha DEMİREL GÖKALP, A. Ceren EREL, Nikos TSIVİKİS, Hasan YILMAZYAŞAR, Mehmet KURT 2019 VE 2020 YILLARI AMORİUM KAZILARI.....	505

AİGAI 2019-2020 YILLARI ÇALIŞMALARI

Yusuf SEZGİN*

Mesut EROĞLU

Baykal BAŞDEMİR

Ayşe ÇELEBİ

Furkan ZİH

Burkay KIZILBUĞA

Aigai Antik Kenti'nde 2019-2020 sezonlarında, farklı disiplinlerden alanında uzman kişilerce oluşturulan heyet ile Demirkapı Sektörü'nde, Demeter-Kore Tapınağı'nda, *Gymnasion* Terası'nda, Athena Caddesi'nde ve Nekropolis'te kazı ve yüzey araştırması çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Arazi çalışmalarının diğer ayağını belgeleme, çevre düzenleme, bakım ve onarım çalışmaları oluşturmuştur. Ayrıca kazı evi laboratuvarı ile eser deposunda belgeleme ve yayın çalışmaları sürdürülmüştür. Bu çalışmalara ek olarak, fiziki coğrafya – paleocoğrafya araştırmaları kapsamında, Aigai Antik Kenti ve yakın çevresinin yerleşim öncesi ve sonrası doğal çevre özelliklerinin ve paleocoğrafya geçmişinin incelenmesi amacıyla araştırmalar yürütülmüştür. Aigai buluntusu hayvan kemikleri üzerinde zooarkeolojik incelemeler ve antik DNA çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca nekropolisteki jeofizik araştırmalar devam etmiştir.

2019 YILI ÇALIŞMALARI

2019 yılında Demirkapı Sektörü'nde, Demeter-Kore Tapınağı'nda, *Gymnasion* Terası'nda, ve Nekropolis'te kazı ve yüzey araştırması çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

-
- * Doç. Dr. Yusuf SEZGİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Muradiye Yunusemre-Manisa/TÜRKİYE, yusufsezgin.aigai@gmail.com
 Arş. Gör. Mesut EROĞLU, Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Merkez-Zonguldak/TÜRKİYE, eroglu.mesut@hotmail.com
 Arş. Gör. Baykal BAŞDEMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Muradiye Yunusemre-Manisa/TÜRKİYE, baykal.basdemir@cbu.edu.tr
 Arş. Gör. Ayşe ÇELEBİ, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Bornova-İzmir/TÜRKİYE, ayse.celebi@ege.edu.tr
 Arkeolog Furkan ZİH, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Yunusemre-Manisa/TÜRKİYE, furkanzih91@hotmail.com
 Arkeolog Burkay KIZILBUĞA, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Bornova-İzmir/TÜRKİYE, burkaykizilbuga@gmail.com

*Demirkapı Sektörü 2019 Yılı Çalışmaları***Yusuf SEZGİN, Burkey KIZILBUĞA**

Kentin kuzeydoğu bölümünde yer alan Demirkapı Sektörü'nde, Demirkapı isimli kent kapısının yanında, sur içinde ve sura bitişik bazı mekânlarda 2005 yılında kazı çalışmaları gerçekleştirilmişti. Ancak bu mekânların tümündeki kazı çalışmaları tamamlanmamıştı. Son yıllarda Ada 1 Sektörü'nde sürdürülen çalışmalar, Demirkapı'da kazılmış olan bu mekânlardan, Ada 1 ile bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir. Demirkapı'da daha önce kısmen kazılmış olan ve tamamlanamayan çalışmalarına 2019 yılında tekrar başlanmıştır (Çizim: 1).

1.4 No.lu Mekân

2005 yılında “Demirkapı IV No.lu Açma” adı verilerek kazı çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmış alan, 2019 yılı çalışmalarında “Demirkapı 4 No.lu Mekân” olarak yeniden adlandırılmıştır (Resim: 1). Mekân, önceki kazı verilerine de dayanarak M.S. 2.-3. yy.a tarihlendirilmektedir. 4,02m.x3,72m. ölçülerindeki mekânın batı duvarı olarak kent suru kullanılmıştır. Sura dik olarak uzanan kuzey ve güney duvarları ve doğu duvar kısmen korunmuştur. Girişi güneyde bulunan mekânın içinde kuzey ve batı duvarlarına bitişik olarak inşa edilmiş bir sıkma havuzu bulunmaktadır. Burada ele geçirilen çok sayıdaki LR3 *amphora* parçaları ve duvar taşlarında çok az korunmuş olan kireç harç mekânda şarap üretiminin gerçekleştirildiğini düşündürmektedir (Resim: 2). Duvarlarda görülen kireç sterilizasyon için kullanılmış olmalıdır. Ayrıca Palladius'un aktarımına göre, şarap üretim yerleri planlanırken kuzey rüzgârına bakan bir noktada olmasına özen gösterilmektedir¹. Bu açıdan Demirkapı sektöründeki bu mekânın kentin kuzey yamacında bulunması antik yazarların anlatımıyla da örtüşmektedir.

2005 yılında tespit edilen sıkma havuzu, kireç harç ve amorf taşlarla oluşturulmuş bir platformun üstüne yerleştirilmiştir. Havuzun zemini, birinde akıtma kanalı oyulmuş plaka taşlarla, yan yüzleri ise kabaca işlenmiş blok taşlarla oluşturulmuştur. Sıkma havuzunun zemini 349,24m. kotundadır. 2005 yılında, mekânın genelinde 348,41m. kotuna kadar inilmiş olsa da aradan geçen 14 yılda çevredeki toprak ile platform ve duvarlara ait taş ve kireç harcın akması sebebiyle mekânda yeni bir dolgu oluşmuştur. Bu modern dolgu sıkma havuzunun önünde 349,14m. kotuna kadar ulaşmaktadır ve mekânın ortasına doğru (kuzeyden güneye) alçalarak kazılmamış dolgu seviyesine kadar inmektedir. Bu sebeple 2019 yılı kazı çalışmalarına bu modern dolgunun kaldırılmasıyla başlanmıştır. Mekân genelinde 2005 yılında inilmiş olan 348,41m. kotuna kadar modern dolgu kaldırılmıştır. Bu dolguda kireç harç parçalarının çok olduğu ve ele geçirilen seramik buluntular arasında M.S. 2.-3. yy.a tarihlenen LR3 *amphora* parçalarının² yoğun miktarda bulunduğu gözlenmiştir.

Eğimli modern dolgunun kaldırılmasından sonra, mekân genelinde kazı çalışmaları yapılmıştır. Çalışmalar sırasında mekânın batı duvarı olarak kullanılmış olan sura 81cm. uzaklıkta, *in-situ* durumda boyalı duvar sıvası tespit edilmiştir (Resim: 1). 4cm. korunmuş yüksek-

liği olan bu duvar sıvasının hemen altında, sıkıştırılmış kireçli toprak bir tabana ait kısmen korunmuş parçalara rastlanmıştır. Sıvanın arkasında bulunması gereken duvarın taşları, çok az sayıda küçük örnek dışında korunmamıştır. Duvar sıvasının, daha erken bir mekâna ait neredeyse tamamen tahrip olmuş bir duvarın en alt seviyesine ait olduğu anlaşılmıştır. 5 No.lu Mekân'daki kazı çalışmalarıyla birlikte değerlendirildiğinde, kazılan bu iki mekânın inşası sırasında erken bir yapının tahrip edildiği anlaşılmıştır. Sıvalı duvar, erken mekânın batı duvarıdır. 4 ve 5 No.lu mekânların inşası sırasında bu sıvalı erken duvar en alt bölümüne kadar kaldırılmış ve sur duvarı batı duvarı olarak kullanılmıştır. Mekân içindeki çalışmalara, anakaya seviyesine kadar inilmeden kazı sezonu sonunda son verilmiştir (Resim: 1).

II. 5 No.lu Mekân

2005 yılında kazı çalışmaları yarım kalan “Demirkapı V No.lu Açma” 2019 yılında “Demirkapı 5 No.lu Mekân” olarak adlandırılmıştır (Resim: 3). 2,80m.x3,50m. ölçülerindeki 5 No.lu Mekân, 4 No.lu Mekân'ın kuzeyindedir. İki mekân, kısmen korunmuş ortak bir duvar tarafından ayrılmaktadır. Bu duvar, 4 No.lu Mekân'daki sıkma havuzunun dayalı olduğu duvardır. 5 No.lu Mekân'ın batı ve kuzey duvarlarını ise sur duvarı oluşturmaktadır. Girişi ise doğu duvardadır ve mekânın eşik taşı *in-situ* durumdadır. Mekân içinde yoğun miktarda ele geçirilen tek kulplu LR3 *amphora* parçaları ile mekân M.S. 2.-3. yy.a tarihlenmektedir³.

2005 yılındaki çalışmalardan varlığı bilinen *in-situ* duvar sıvası, mekânın batı ve kuzey sınırlarına yakın noktalarda yeniden açığa çıkartılmıştır. Batıdaki *in-situ* duvar sıvası, batı sur duvarına 83cm. uzaklıkta ve 349,06m. üst kotundadır. Kuzeydeki duvar sıvası ise kuzey sur duvarına 77cm. uzaklıkta ve aynı kotta açığa çıkartılmıştır. Bu iki duvar sıvası mekânın kuzeybatı köşesinde doksan derece açıyla birleşmektedir (Resim: 4). Batı sur duvarına paralel olan siva, 4 No.lu Mekân'da açığa çıkartılan siva ile aynı akstadır ve mevcut yapıların altındaki, tahrip olmuş erken yapının duvarına ait olmalıdır.

Batı ve kuzeyde yer alan duvar sıvaları ile mekânın doğu ve güney duvarları arasında kalan alandaki dolguda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu alandaki yapının inşası sırasında veya öncesindeki erken yapının içindeki dolguda, yoğun miktarda çatı kiremidi parçalarına, ön yüzü düzleştirilmiş kaba işlenmiş duvar taşlarına ve amorf taşlara rastlanmıştır. Buluntular arasında M.S. 2.-3. yy.a tarihlenen DSC grubuna ait seramikler⁴, tek kulplu LR3 *amphora* parçaları ve amorf seramik parçaları yer almaktadır. Bunun yanı sıra M.Ö. 1. yy.a tarihlenen bir adet Rhodos *amphorasına* ait ağız, boyun ve kulp parçası⁵, M.Ö. 3.-2. yy.a tarihlenen Rhodos *amphora* kaidesi⁶ ve M.Ö. 4.-3. yy.a tarihlenen kâse parçaları da erken buluntular olarak dikkati çekmektedir. Roma Dönemine ait bir *kythra* ve bir *lopas* gibi bazı kaplar tama

3 Robinson 1959, Pl. 11, J46; Şenol 2009, 153.

4 Hayes 2008, Fig. 24, 788, 797.

5 Şenol 2009, 125.

6 Şenol 2009, 123-124.

yakın ele geçirilmiştir. Çalışmalar sırasında muhtemelen ahşap bir kapıya ait olan bir demir obje dağınık halde ele geçirilmiştir.

5 No.lu Mekân'ın altındaki erken yapının duvar sıvalarının çok renkli olduğu gerek sıvanın korunan bölümlerinden gerekse de toprak içinde ele geçirilen dağılmış parçalardan anlaşılmaktadır. Sıvalarda görülen renkler; kırmızı, sarı, gri, yeşil, siyah ve beyazdır. Boya ile yapılmış bezemenin formu veya bezemede tasvir edilenler henüz anlaşılammıştır (Resim: 5). Sıvanın çok az korunmuş olduğu batı duvarın gerisindeki kesit kazısında, sıvanın ait olduğu duvarın neredeyse tamamının tahrip edildiği görülmüştür (Resim: 6). Tahrip edilen bu kesitte az miktarda seramik, bir adet cam parçası, az miktarda kemik parçası, az miktarda sıva parçası ve yoğun miktarda Vitruvius harcı parçası bulunmaktadır. Erken evrenin tahrip edilmiş batı duvarının bulunduğu alandan bol miktarda Vitruvius harcı ele geçmesi sebebiyle, sura dayalı olan bu boyalı duvarda olasılıkla izolasyon için Vitruvius harcı kullanılmış olmalıdır.

Demirkapı Sektörü'ndeki 4 ve 5 No.lu mekânların altında tespit edilen boyalı sıvalara sahip erken mekânın mimarisi ve işlevi tam olarak anlaşılammıştır. Ancak yapının duvarlarının aksına uygun başka duvar kalıntıları kazılmamış alanlarda toprak üstünde görünmektedir. Eğer bu duvar kalıntıları, bahse konu erken yapı ile ilişkiliyse, yapı oldukça uzun olmalıdır. Engelibeli coğrafyada kurulu kentin merkezindeki nadir düzlük alanlardan birinde bulunan uzun, sıvalı ve boyalı duvarlara sahip olası yapının bir *stoa* olabileceği düşünülmektedir. Gelecek yıllarda sürdürülecek çalışmalar sonucunda bu yapının daha iyi anlaşılması ve açığa çıkarılması mümkün olacaktır.

DEMETER-KORE TAPINAĞI 2019 YILI ÇALIŞMALARI

Yusuf SEZGİN, Furkan ZİH

Demeter-Kore Tapınağı kentin güney terasının kuzey ucunda yer almaktadır ve terasın sınırını oluşturmaktadır. Tapınağın yer aldığı alan kuzeyinde anakaya batısında ise dik eğimli yamaçlara sahiptir. Yapı 1886 yılında Alman meslektaşlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar esnasında ele geçirilen bir yazıt sayesinde Demeter-Kore Tapınağı olarak tanımlanmıştır⁷ (Resim: 7).

Tapınakta yapılacak çalışmalar öncesinde, tapınak mevcut enkaz durumu ile fotoğraf- lanmış ve taş plan çizimi tamamlanmıştır (Çizim: 2). Tapınak, dıştan dışa 6,50m.x9,50m. ölçülerinde, *templum in antis* planlıdır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu tapınağın ön cephesi güneydoğuya bakmaktadır. 5m.x5m. ölçülerindeki kare planlı *naos* önünde 2,40m.x5m. ölçülerinde bir *pronaos* yer alır ve bir kapı vasıtasıyla *naosa* bağlanır. Tapınağın *stylobati* 2,10m.x0,73m.x0,22m. ölçülerindedir. Enkaz içinde görülen kapı sövesi 3,29m. yüksekliğinde, 0,58m. derinliğinde ve 0,27m. genişliğindedir. Lento ise 2,57m. uzunluğundadır. Yapının duvar kalınlığı ise ortalama 0,60m.dir.

⁷ Bohn - Schuchhardt 1889, 41-44.

Tapınağın *naos*unda 2,40m.x1,25m. ölçülerinde, 1,25m. derinliğinde bir sunu çukuru yer almaktadır (Resim: 8). Sunu çukuru *naos*un kuzey kısmında taban seviyesinin altında dik-dörtgen planlı olarak, rektogonal taş bloklar kullanılarak *pseudo-isodomik* örgü tekniği ile inşa edilmiştir. Örgüde kullanılan taş blokların ölçüleri 0,87m. ve 0,38m.dir. Sunu çukuru-nun üzeri üç adet rektogonal taş blok ile kapatılmıştır. Söz konusu blokların ölçüleri 1,27m. x0,82m.dir. Bu sunu çukurunun bir örneği Priene Demeter-Kore Tapınağı'nda tapınağın hemen dış kısmında görülmektedir. Sunu çukurunda yapılan çalışmalar esnasında kaçak kazılar sebebi ile tahrip olan alanda orijinal bir dolguya ulaşlamamıştır.

*Pronaos*da gerçekleştirilen çalışmalar esnasında *stylobat*nın kuzeybatısında 2 sıra döşeme bloğu açığa çıkartılmıştır. Döşeme taşlarının hemen üzerinde ele geçirilen çatı kiremitleri tapınağın bu alanında bir kaçak kazı tahribatı olmadığını göstermektedir. Söz konusu alanda yapılan çalışmalar esnasında bir adet *geison* parçası ele geçirilmiştir. Bu parça orijinal dolgudan ele geçirilmesi ve tapınağın tarihi hakkında fikir verebilecek olması açısından önemlidir. Üzerinde *guttae* işlemleri bulunmayan *mutulus*ların benzerleri Geç Klasik- Hellenistik Dönemde görülmektedir. Bu tipteki örnekler Knidos'ta M.Ö. 4. yy.ın ikinci yarısına, Mamurtkale'deki tapınakta M.Ö. 302 - 263 yıllarına, Klaros Apollon Tapınağı'nda ve Pergamon Asklepion Dorik Mermer Tapınak'ta M.Ö. 3. yy.a tarihlenmektedir.

Tapınakta yapılan çalışmalar esnasında ele geçirilen seramik buluntular arasında minyatür *hydria* parçaları, bir adet minyatür *amphora* ve iki adet *kernos* parçası bulunmaktadır (Çizim: 3). Söz konusu buluntu gurubu Rhodos, Kaunos, Miletos, Kos, Priene, İassos'ta bulunan Demeter tapınaklarında da gözlemlenmiştir. Demeter tapınaklarında görülen bu ortak durum minyatür *hydria*ların Demeter kültüyle alakalı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Demeter-Kore Tapınağı'nda yapılan çalışmaların amacı tapınağın üzerinde yer alan mevsimlik bitki örtüsünün kaldırılması ve planının açığa çıkartılması olduğundan dolayı kapsamlı bir kazı çalışması gerçekleştirilmemiştir. Bu sebeple alandan az sayıda küçük buluntu ve seramik ele geçirilmiştir. Seramik buluntular M.Ö. 4. yy. sonu ve M.Ö. 3. yy. arasına tarihlendirilmiştir. Mimari ve küçük buluntular tapınağın geç Klasik Dönemde inşa edildiğini göstermektedir.

GYMNASİON TERASI A YAPISI 2019 YILI ÇALIŞMALARI

Yusuf SEZGİN, Furkan ZİH

Kentin güneybatı yamacında yer alan ve üzerinde *gymnasion* da bulunan terasta mimari belgeleme amacıyla 2019 yılında çalışmalara başlanmıştır. Bu kapsamda terasın en batısında, tiyatrunun orkestrasına yakın bir alanda, yer alan yapı kalıntısında çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Söz konusu yapının işlevi henüz tam olarak belirlenemediğinden, yapıya "Gymnasion Terası A Yapısı" adı verilmiştir (Çizim: 4). 9,75m.x9,80m. boyutlarındaki yapının kuzey duvarı 98cm., batı duvarı 84cm., güney duvarı 81cm., doğu duvarı ise 85cm. kalınlığındadır.

Alandaki mevsimlik bitki örtüsünün kaldırılmasının ardından, yapının duvarlarının açığa çıkartılması için yüzeysel olarak akıntı toprak temizlenmiştir. Yürüme düzleminden belli

olan batı ve güney duvarlar üzerindeki akıntı toprak temizlenmiş, belgeleme için taşlar açığa çıkartılmıştır. Yapının kuzey ve doğu duvar kalıntıları toprak yüzeyinde net gözlenemediği için, duvarların geçtiği öngörülen hatlarda kazı çalışması gerçekleştirilmiştir.

Doğu duvarın ortaya çıkarılması sırasında yoğun miktarda mermer plaka ve yongaları ele geçirilmiştir. Doğu duvarın ortalarına doğru, 334,12m. üst kotunda üzeri kireç harç ile sıvanmış duvar taşları tespit edilmiştir. Doğu duvar açığa çıkartılırken yapılan çalışmalarda oldukça az miktarda amorf cam parçası, az sayıda hayvan kemiği parçası, birkaç adet profilli mermer parçası, bir adet pişmiş toprak figürin parçası ve az sayıda seramik parçası ele geçirilmiştir. Duvar hattı takip edilirken, kuzeydoğu köşeye 1,15m. uzaklığında, *stylobat* düzlemine ait 140cm.x60cm. ölçülerinde bir mermer blok belirlenmiştir. Bloğun üzerinde iki adet zıvana deliği vardır. Bu mermer bloğunun bu yapıda kullanılmış olması, kentin genelinde görülen yapılardaki mermer kullanımı kıstas alındığında önem arz etmektedir. Kent genelinde plastik eserler ve yazıtlar hariç mimari blok niteliğinde kullanılan mermer bloklar sayılıdır. Bu nedenle bu terastaki yapının kent geneli için önemli bir yapı olduğu düşünülebilir. R. Bohn *gymnasion* yapı kompleksinin kentin güneybatı terasında yer aldığını belirtmektedir⁸. Çalışılan bu alan, yapısal niteliği de göz önünde bulundurulduğundan söz konusu terastaki *gymnasion* yapı kompleksi ile ilişkilendirilmiştir.

Yapının kuzey duvarı, doğu duvar gibi toprak altında olduğundan, duvar hattının bulunduğu tahmini çizgide, batı duvar ile kesiştiği noktadan kazı çalışmalarına başlanmıştır. Duvar taşlarının yer yer korunmamıştır. Alandan birkaç adet pişmiş toprak figürin parçası, oldukça az miktarda cam parçası, az sayıda hayvan kemiği parçası ve az sayıda seramik parçası ele geçmiştir.

Yapının üzerini örten toprağın tamamının sezon içindeki çalışmalarda kaldırılmamasından ve çalışılan alanların oldukça sınırlı olmasından ötürü yapı net bir şekilde tarihlendirilememiş ve işlevi tam olarak tespit edilememiştir. Çalışmalar bir sonraki kazı sezonunda devam edilmek üzere, belgeleme ardından bırakılmıştır.

NEKROPOLİS 2019 YILI ÇALIŞMALARI

Stéphane VERGER⁹, Rosella PACE¹⁰

Aigai nekropolislerinde, uluslararası bir ekip ile yürütülen NekroPergEol Pojesi 2019 sezonunda da devam etmiştir. 2018 sezonunda ilk kez çalışmalara başlanan Güney Nekropolis'te, 2019 sezonunda çalışmalar ağırlık kazanmıştır. Bu bölgede, Alan 22-25 (Area 22-25) olmak üzere toplamda dört yeni alt alan belirlenmiştir (Harita: 1). 2015 yılında ilk çalışmalara başlanan Kuzey Nekropolis'te ise Alan 26 (Area 26) adıyla yeni bir alt alan daha eklenmiştir (Harita: 1). Bu alanlar içerisindeki çeşitli mezar yapıları, megalitik yapılar, eski

8 Bohn - Schuchhardt 1889, Abb. 40

9 Prof. Dr. Stéphane VERGER, Ecole Normale Supérieure, Archéologie et Philologie d'Orient et d'Occident, Section des Sciences historiques et philologiques, Paris – FRANCE, stephane.verger@ens.fr

10 Dr. Rosella PACE, Ecole Normale Supérieure, AORoc, Paris - FRANCE, rossella.pace@libero.it

arkeolojik kazı çalışmalarından kalan bulgular, kaçak kazı izleri, *in-situ* olmayan blok veya mimari elemanlar, antik yollar, modern yapılar gibi bütün materyal kültür öğeleri ve coğrafi veri Aigai hâlihazır haritasına applike edilmiştir (Harita: 1). Ayrıca fotoğraf ve tanımlamaları veri tabanına eklenmiştir.

Bu yıl yürütülen çalışma kapsamında 336 adet birim, toplamda ise 2829 adet birim kayıt altına alınmıştır. Ayrıca üç ayrı alanda kazı çalışması yürütülmüştür. “Area 10 Cist Grave 941”de, 2019 yılında tanımlama çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Mezar sınırlarını oluşturan duvar taşları açığa çıkartılmış ve bu sayede mezarın şekli daha iyi saptanmıştır. Mezar 941’in boyutları 1.61m.x1.32m. olarak belirlenmiştir, maksimum yüksekliği 1m.dir. “Area 13 Cist Grave 1556”da yürütülen kazı çalışmaları sonucu, mezar duvar taşları net şekilde açığa çıkartılmıştır. Mezarın boyutları 195cm.x60cm. olarak belirlenmiştir. “Area 13 Monument 1483” içerisinde üç adet sanduka mezar tespit edilmiştir. Çalışmalar sonucu bu anıtsal yapının iki aşamada tamamlandığı anlaşılmıştır. İlk aşamada, güney-batı köşesi görülen kare bir yapı, ikinci aşamada ise güney tarafı görülen yarım daire şeklindeki yapı direkt olarak ana kaya üzerine inşa edilmiştir. Proje kapsamında arkeoloji ve ilgili diğer disiplinlerdeki çalışmalar sürdürülmektedir.

FİZİKİ COĞRAFYA – PALEOCOĞRAFYA ÇALIŞMALARI

İlker EROĞLU¹¹, Emre ÖZŞAHİN¹²

Fiziki coğrafya–paleocoğrafya çalışmalarının konusu, Aigai Antik Kenti ve yakın çevresinin doğal çevre özelliklerinin tespit edilmesi ve paleocoğrafik geçmişinin açıklanmasıdır. Çalışmada Aigai ve yakın çevresinin geçmişte; yerleşme öncesi ve sonrası gösterdiği coğrafi özellikler incelenmiştir. Aigai’da 2018 yılında başlanan fiziki coğrafya–paleocoğrafya çalışmaları 2019 yılında da sürdürülmüştür. 2019 yılı çalışmalarında, sahanın tanınmasına ve envanter oluşturmaya yönelik arazi çalışmalarına devam edilmiştir. Bu aşamada literatür taramasına devam edilmiş ve 2018 yılı çalışmaları gözden geçirilmiştir.

Literatür taraması hem çalışma alanını tanımaya hem de bu saha ve yakın çevresinde daha önce yapılmış fiziki coğrafya–paleocoğrafya konulu eserlere ulaşmak için gerçekleştirilmiştir. Temel harita verileri ise Aigai Antik Kenti ve çevresine ait HGK (Harita Genel Komutanlığı) tarafından hazırlanan Türkiye topoğrafya haritalarının 1:25.000 ölçekli topoğrafya paftası ve Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü veri bankasından sahanın en detaylı (Ölçek: 1:100.000) jeoloji haritaları eşliğinde arazide incelemeler yapılmıştır. Yeni bulgulara göre arazinin topoğrafya ve jeolojik özellikleri değerlendirilmiş yerinde incelemelerde bulunulmuştur. İncelemeler esnasında kayaç-toprak-bitki örnekleri alınmış ve fotoğraf-video

11 Dr. İlker EROĞLU, Namık Kemal Üniversitesi Değirmenaltı Yerleşkesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Süleymanpaşa-Tekirdağ, ierogluku@nku.edu.tr

12 Doç. Dr. Emre ÖZŞAHİN, Namık Kemal Üniversitesi Değirmenaltı Yerleşkesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Süleymanpaşa-Tekirdağ, eozsahin@nku.edu.tr

çekimleri yapılmıştır. Ayrıca güncel veriler coğrafya-paleocoğrafya biliminin araştırma metotlarına bağlı kalınarak kayda geçirilmiştir.

Arazi çalışmaları ise sahanın tanınmasına ve envanter oluşturmaya yönelik olarak yürütülmüştür. Arazi çalışmaları esnasında Aigai Antik Kenti ve yakın çevresinin jeolojik, jeomorfolojik, klimatolojik, hidrografik, pedolojik, biyocoğrafik ve antropojenik özellikleri incelenmiştir. İncelemeler esnasında gerekli görülen alanlarda fotoğraf-video çekimleri yapılmış ve kayaç-toprak-bitki örnekleri alınmıştır.

Aigai fiziki coğrafya-paleocoğrafya incelemeleri çerçevesinde kentin güneybatısında Koca Çay Vadisi'nin kuzey yamacında yaklaşık 25m. yukarıda tüfler içinde açılmış mağarada detaylı incelemeler yapılmıştır. Mağara iki odadan oluşmaktadır. Mağaranın çevresinde arazinin litolojik yapısını andezit, bazalt, aglomera ve tüflerden oluşan volkanik formasyonlar oluşturmaktadır. Mağara tüfler içinde açılmıştır ve bu oluşum doğal olarak pek rastlanan bir durum değildir. Mağaranın doğal süreçlerle mi insan eliyle mi oluştuğu konusunda yapılan detaylı incelemeler neticesinde insan eliyle oluşturulmuş olabileceğine yönelik izler bulunmuştur. Bu mağaranın bir maden ocağı olma ihtimali bulunmaktadır. Mağaradan alınan maden örneklerinin mineralojik incelemeleri çıkarılan olası maden hakkında daha kesin sonuçlar verecektir. Bu konuda daha detaylı çalışmalar ihtiyaç bulunmaktadır.

ZOOARKEOLOJİ VE ANTİK DNA ÇALIŞMALARI

Evangelia PIŞKİN¹³, İraz AKIŞ¹⁴, Hüseyin Burak SOY¹⁵, Pınar PERÇİN¹⁶

Morfolojik Tür Tespiti Çalışmaları

Ekonomisi temel olarak hayvancılığa dayanan Aigai'da yetiştirilmiş hayvan türleri üzerine gerçekleştirilen zooarkeoloji ve antik DNA çalışmalarına 2019 yılında devam edilmiştir. M.S. 250-300 arasında çöp çukuruna dönüştürülmüş olan Ada 1 Sektörü 6 No.lu Sarnıç içinden gelen hayvan kemiklerinin yaklaşık olarak %30 oranında bir kısmı 2019 yılı çalışmalarında ODTÜ'den Doç. Dr. Evangelia Pişkin ve Arş. Gör. Hüseyin Burak Soy ile Ankara Üniversitesi, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Pınar Perçin tarafından, tür tespitine yönelik morfolojik incelemelere tabi tutulmuş ve veri tabanına aktarılmıştır.

13 Doç. Dr. Evangelia PIŞKİN, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yerleşim Arkeolojisi Bölümü, Çankaya-Ankara/TÜRKİYE, ioannido@metu.edu.tr

14 Doç. Dr. İraz AKIŞ, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Veterinerlik Fakültesi, Avcılar-İstanbul /TÜRKİYE,, iraz@iuc.edu.tr

15 Arş. Gör. Hüseyin Burak SOY, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yerleşim Arkeolojisi Bölümü, Çankaya-Ankara / TÜRKİYE, bsoy@metu.edu.tr

16 Arkeolog Pınar PERÇİN, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Yenimahalle-Ankara /TÜRKİYE, p.percin6@gmail.com

Söz konusu kemik buluntunun incelenmiş kısmı arasında en yüksek sayıda buluntu içeren grup domuz kemikleridir. İkinci olarak keçi kemikleri; üçüncü olarak koyun kemikleri gelmektedir. Söz konusu sarnıç içinden toplanmış kemik buluntu arasında (1788 parça) tanımlanabilmiş yalnız 37 sığır kemiği olması araştırma ekibi tarafından dikkat çekici olarak yorumlanmıştır. Sarnıç içinden gelen kemik buluntu arasında yukarıda sayılan hayvanlar dışında tavuk, keklik ve tavşan kemikleri de tanımlanmıştır. Ayrıca oyun taşı olarak kullanılmış olabileceği düşünülen 7 adet koyun ve/veya keçi aşık kemiği belirlenmiştir. Bunlardan dördü üzerindeki yüzey düzleme izleri daha belirgin, diğer üçü üzerindeki izler daha az belirgindir.

Antik DNA Çalışmaları

Doç. Dr. Evangelia Pişkin tarafından DNA incelemesi yapılmak üzere seçilen uygun nitelikteki hayvan kemiği örnekleri, İstanbul Üniversitesi Veterinerlik Fakültesinden Doç. Dr. İraz Akış tarafından yürütülen “Manisa’da Bulunan Aigai Antik Kentindeki Kazı Çalışmalarında Ortaya Çıkarılan Koyun ve Keçi Kemiklerinden Antik DNA Elde Edilmesi ve Dizi Analizi ile Tür Ayırımı” başlıklı ve 118Z530 numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında incelenmiştir. Proje 2021 yılında tamamlanmış olup detaylı sonuçlarının ayrıca yayımlanması planlanmaktadır.

Proje çalışması kapsamında, Aigai buluntusu hayvan kemikleri arasından morfolojik incelemeyle keçi olarak tanımlanmış 44 adet, koyun olarak tanımlanmış 15 adet ve tür ayrımı yapılamayarak ovicaprid olarak tanımlanmış 10 adet olmak üzere toplam 69 adet kemik örneği üzerinde inceleme gerçekleştirilmiştir. Örneklerden DNA izolasyonu, silika ile Antik DNA (aDNA) ekstraksiyonu yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Ekstraksiyon işleminin ardından hedef bölgeler polimeraz zincir reaksiyonu (PZR) ile çoğaltılmıştır. PZR esnasında keçi mitokondrial DNA (mtDNA) sitokrom b (cytB) geni ve kontrol bölgesine (CR) özgü primerler kullanılmıştır. 11 örneğe ait mtDNA cytB geni kısmi dizilemesi sonucunda 4 adet keçi, 4 adet koyun örneğine ait tür bilgisi doğrulanmış ve morfolojik olarak ayrımı yapılamayan 3 örneğin keçiye ait olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar, arkeolojik kazılardan çıkarılan kemik örneklerinde morfolojik yöntemlerle tür ayrımının yapılamadığı durumlarda, cytB kısmi dizi analizinin tür ayrımı için geçerli bir yöntem olduğuna işaret etmektedir.

Çalışmanın sonraki aşamasında keçi örneklerinde mtDNA HVR-1 bölgesinin dizi analiziyle haplogrup tayini yapılmış ve örnekler hem diğer antik keçi verileriyle hem de modern keçilerle karşılaştırılarak filogenetik analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan 16 adet keçi örneğinde yapılan CR HVR-1 bölgesinin dizi analizleri sonucunda bireylerin dünyadaki keçi popülasyonunda %90 oranında temsil edilen A haplogrubuna dahil olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’deki modern ve antik keçi örnekleriyle yapılan karşılaştırmalar ise Ege’de bulunan Aigai keçilerinin, Ankara keçisine veya Aigai ile aynı coğrafyada bulunan İzmir civarından örnekleri toplanmış modern Kıl keçisine oranla Güney Doğu Anadolu’daki Kilis keçisine daha yakın olduğunu göstermektedir. Günümüzde Batı Anadolu’da yetiştirilen Kıl keçilerinin Aigai keçilerinden köken almadığı ve Aigai’nin terk edilmesinden çok daha sonra

Yörüklerle bölgeye gelen keçilerden köken aldığı ileri sürülebilir. Elde edilen veriler günümüz keçi popülasyonları ile Aigai'deki antik keçiler arasındaki ilişkiye dair fikir vererek, Anadolu'da evcilleştirme sonrasındaki tarihinin aydınlatılmasına katkı sağlayacaktır.

III. Deneysel Zooarkeoloji Çalışması

Bir hayvana ait vücut parçalarının toprak altına gömüldükten sonra geçirdiği değişimi gözlemek için Yuntağköşeler Mahallesi'nde kesilmiş bir koyunun kafası ve ayakları, bekçi kulübesinin karşısında kazıdan çıkan atık toprağın atıldığı alanda koordinatları belirlenmiş bir noktaya gömülmüştür. 2020 kazı sezonunda, söz konusu kafa ve ayak parçalarının kazılarak açığa çıkartılması ve incelenmesi planlanmış, ancak COVID-19 pandemisi önlemleri sebebiyle bu çalışmanın tamamlanması ileri bir sezona ertelenmiştir.

2020 YILI ÇALIŞMALARI

2020 yılında kentteki kazı çalışmaları antik yolların açığa çıkarılması amacına yönelik olarak Athena Caddesi'nde gerçekleştirilmiştir.

Athena Caddesi 2020 Yılı Çalışmaları

Ada 1 sektörünün güneyinde yer alan ve kentin akropolisine doğru gitmekte olan taş döşeli yolun çalışmalarına 2017 yılında başlanmıştır. "Agora Caddesi Traktör Yolu" olarak adlandırılan yoldaki çalışmalara. 2020 sezonunda "Athena Caddesi" adı verilerek devam edilmiştir.

Yol, Ada 1-9 No.lu Mekân'ın güney duvarının karşısından başlayarak kavisli bir şekilde akropolise tırmanmaktadır. Yaptığı kavis nedeniyle yolun yönü değişmektedir. Yolda batı yönde ilerlerken, yolun sağı kuzeye, solu ise güneye bakmaktadır. Yolun her iki yanında da yapılara ait duvar örgüleri ve kapı girişleri tespit edilmiştir. Çalışmalar sonucunda yolun 55m.si açığa çıkartılmıştır ve yolun ortalama genişliği 2,40m. olarak ölçülmüştür (Resim: 9).

Yolun başlangıcından 26m. uzaklıkta, güneyde kalan yapının açığa çıkartılması sırasında *in-situ* durumda bir kapı sövesine rastlanmıştır. Yol enkazı içerisinde 2m. uzunluğunda bir kapı lentosu ele geçirilmiştir. Yolun güneyinde yer alan mekânın girişinin oldukça büyük olduğu görülmektedir. Bu mekânın hemen karşısında, kuzey duvar örgüsü içerisinde 1,5m. genişliğinde bir kapı daha tespit edilmiştir. Kuzeydeki bu kapı, Ada 1'in çoğu mekânında da görüldüğü gibi örülerek kapatılmıştır. Bu durum, M.S. 260 yıllarındaki kentin terk edilmiş süreciyle ilişkilidir. Kapıların olduğu alanda, yolun başlangıcından 31,83m. uzaklıkta, enkaz içerisinde portatif bir sunak bulunmuştur. Roma Dönemine ait sunağın ön yüzeyinde pençeleriyle şimşek demeti tutan bir kartal kabartması yer almaktadır. Bu kabartmadan ötürü sunağın Zeus'a ait olduğu düşünülmektedir. Sunağın yüksekliği 30,5cm., genişliği 15cm.x15cm.dir (Resim: 10).

Yolun 32.m.sinde, kuzey duvar sırasında mekân duvarının devamlılığı kısmen bitmiştir ve mekân duvarı kuzeye dönmektedir. Yolun bu noktadan kuzeye doğru dönmesi beklenmektedir. Fakat mekânların inşasından sonraki bir dönemde, yolun kuzeye dönen kanadının bi-

linçli bir şekilde örülerek kapatıldığı ve kuzeyde kalan kısmının bir mekâna dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Örülerek kapatılan duvarın sadece en alt taş sırası korunmuştur.

Yolun başlangıcından 34,43m. uzaklıkta, yolu kapatan kuzey-güney akslı bir duvar örgüsü ile karşılaşmıştır. Duvar 40cm. yüksekliğindeki toprak dolgu üzerine oturmaktadır. Tek yüzlüdür ve arkası bilinçli bir şekilde toprakla doldurulmuştur. Güneyde yer alan mekânın köşesinden kuzeydeki mekânın köşesine kadar uzanmaktadır. Yolun kazısına batı yönde devam edebilmek için söz konusu duvar belgelenmiş ve ardından da kaldırılmıştır. Yolu kapatan duvarın ardındaki toprak dolgu oldukça sert yapıdadır. İçerisinden M.S. 5-6. yy.a tarihlenen Phokaia kırmızı astarlı seramik parçaları ele geçirilmiştir¹⁷. Bu buluntu grubu, yolun M.S. 5-6. yy.da bilinçli bir şekilde duvarla kapatılıp ardından doldurulduğunu kanıtlamaktadır. Seramik buluntular doğrultusunda, kent M.S. 260 yılı civarındaki terk edilmişinin¹⁸ ardından, kentte daha küçük bir nüfusla yaşamın devam ettiğine ilişkin net veriler ortaya çıkartılmıştır.

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

BOHN - SCHUCHHARDT 1889, R. Bohn - C. Schuchhardt, *Altertümer von Aegae* (Berlin 1889).

BOWMAN et al. 2005, A.K. Bowman, P. Garnsey, A. Cameron, *The Cambridge Ancient History: Second Edition: the Crisis of Empire, A.D. 193-337* (Cambridge 2005).

DOĞER - SEZGİN 2019, E. Doğer - Y. Sezgin, "Aigai Antik Kenti", *Aliğa ve Çevresindeki Antik Kentler* (İzmir 2019), 133 - 166.

HAYES 2008, J. W. Hayes, *Roman Pottery Fine-Ware Imports* (Princeton, New Jersey 2009).

ROBINSON 1959, H. S. Robinson, *Pottery of the Roman Period* (Princeton, New Jersey 1959).

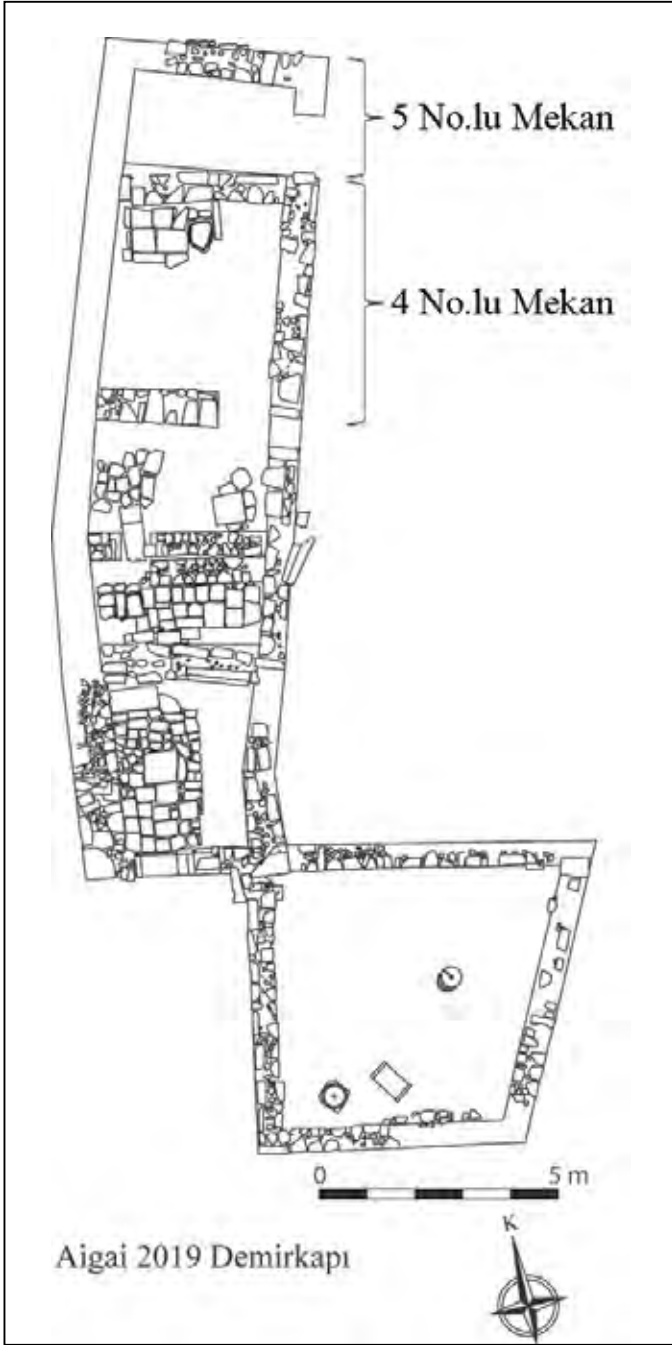
PALLADIUS, OPUS AGRICULTURAE, Palladius Rutilius Taurus Emilianus, *Opus Agriculturae*, (ed. J.C. Schmidt) (Leipzig: Teubner 1898).

SEZGİN - EROĞLU 2020, Y. Sezgin - M. Eroğlu, "New Research on the Architecture and Urbanism of Aigai", *Asia Minor Studien*, Band 95 (Bonn 2020), 245-266.

ŞENOL 2009, A. K. Şenol, *Arslan Eyce Taşucu Müzesi'nde Bulunan Ticari Amphoralar ve Akdeniz'de Ticaretin İzleri* (Silifke 2009).

17 Hayes 2008, Fig. 39, 1276, Fig. 40, 1286.

18 Doğer - Sezgin 2019, 140; Sezgin - Eroğlu 2020, 245; Bowman et al. 2005, 429.

Çizim 1: Demirkapı Sektörü, yapı kalıntılarını gösteren taş plan çizimi.

Resim 1: Demirkapı, 4 No.lu Mekân, çalışma sonrası görünüm.

Resim 2: Demirkapı, 4 No.lu Mekân, pres havuzu ve altındaki kireç taban.

Resim 3: Demirkapı, 5 No.lu Mekân içi enkaz.

Resim 4: Demirkapı, 5 No.lu Mekân altı erken yapıya ait duvar sıraları ve arasındaki taban altı dolgusu.

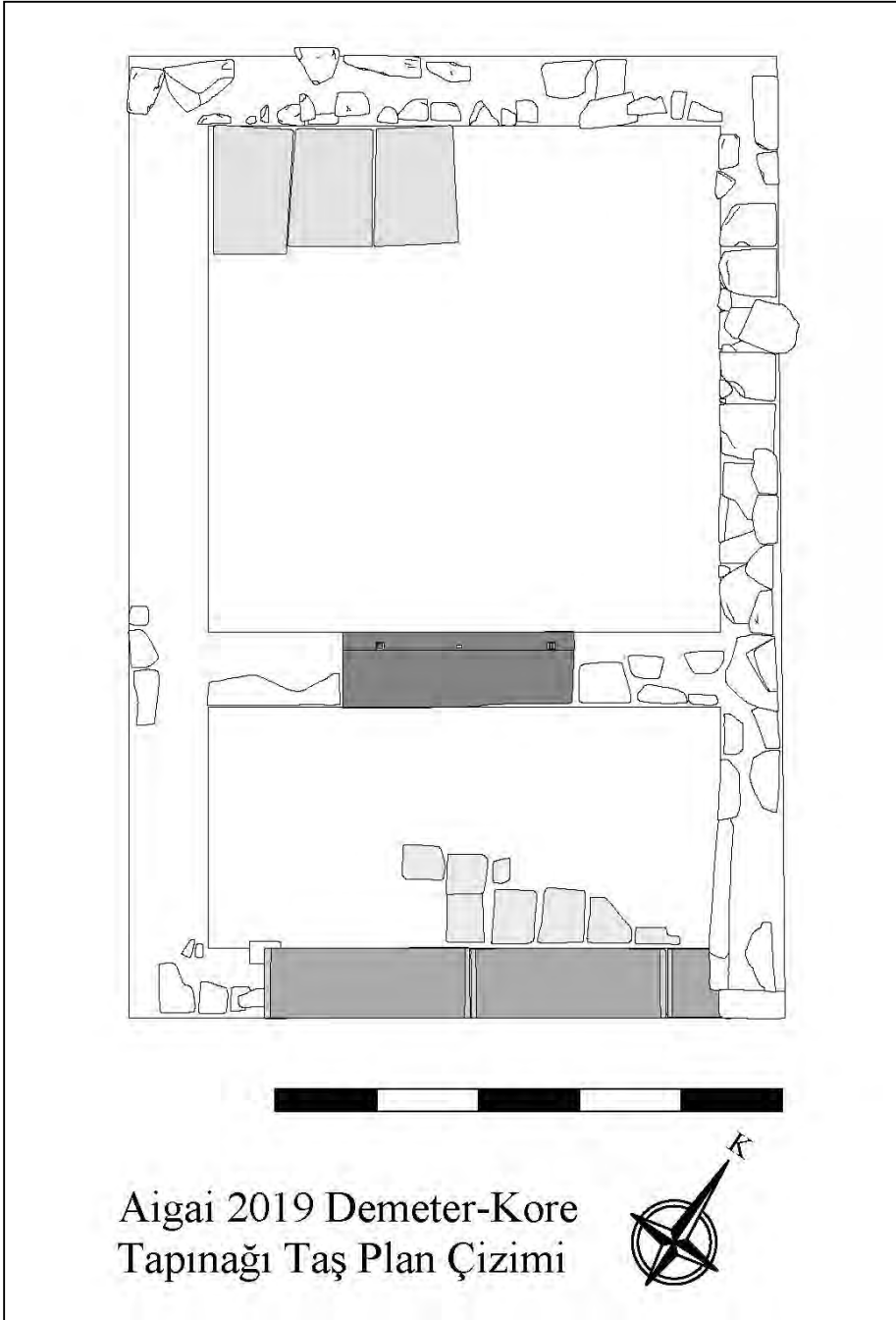
Resim 5: Demirkapı, 5 No.lu Mekân altındaki erken yapıya ait boyalı duvar sıvaları.

Resim 6: Demirkapı, 5 No.lu Mekân altındaki erken yapının kuzey ve batı duvarları.

Resim 7: Demeter-Kore Tapınağı, temizlik sonrası ortofoto belgeleme çalışması.

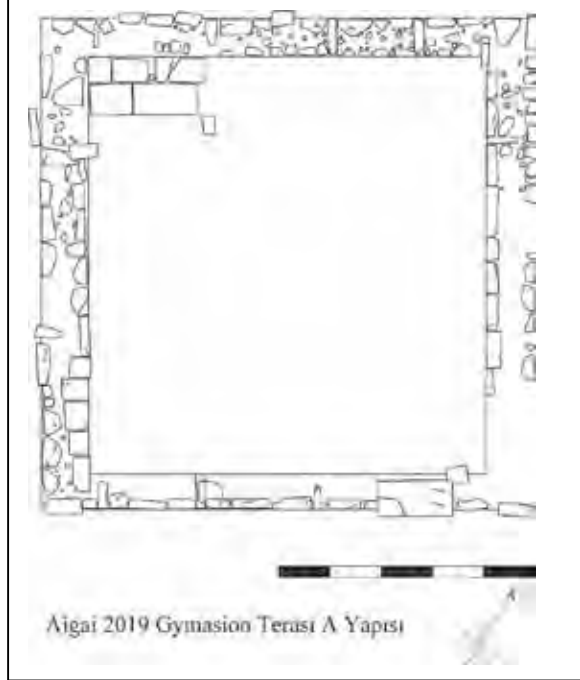
Çizim 2: Demeter-Kore Tapınağı, yapı kalıntılarını gösteren taş plan çizimi.

Resim 8: Demeter-Kore Tapınağı, naos içi sunu çukuru.

Çizim 3: Demeter-Kore Tapınağı'nda ele geçirilen seramik örnekleri.

Çizim 4: Gymnasion Terası A yapısı, yapı kalıntılarını gösteren taş plan çizimi.

Harita 1: 2019 yılı sonunda Nekropolis'te sınırları belirlenen ve belgelenen tüm alanlar.

Resim 9: Athena Caddesi, çalışma sonrası görünüm.

Resim 10: Athena Caddesi'nde bulunan, üzerinde pençeleriyle yıldırım demeti tutan kartal kabartmalı portatif taş sunak.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü